

Etické komise a jejich úloha v posuzování výzkumných studií, Fórum etických komisí

MUDr. Alice Němcová

Právní rámec

🌀 **Zákon o léčivech 378/2007 Sb.**

🌀 **Vyhláška 226/2008 Sb.**

🌀 **Zákon o zdravotnických prostředcích 268/2014 Sb.**

🌀 **Správná klinická praxe ICH E6**

🌀 **Helsinská deklarace**

Nezávislá etická komise (IEC) – ICH E 6 (R2) - Guideline for Good Clinical Trial Practice

- ☉ Nezávislý orgán - posudková komise nebo výbor, institucionální, regionální, národní nebo nadnárodní
- ☉ Složení - **zdravotníčtí /vědečtí odborníci a nezdravotníčtí/nevědečtí členové**
- ☉ Odovídá - zajištění ochrany práv, bezpečnosti a zdraví lidských subjektů zařazených do KH
- ☉ Poskytuje veřejnou záruku této ochrany, mimo jiné prostřednictvím **posuzování**, schválení/poskytnutí souhlasného stanoviska k **protokolu** klinického hodnocení, **vhodnosti zkoušejících i zařízení, postupů a podkladů** použitých při získávání a dokumentování **informovaného souhlasu SH**.

Nezávislá etická komise (IEC) – ICH E 6

- Guideline for Good Clinical Trial Practice

Právní statut, složení, funkce, činnost a právní předpisy týkající se nezávislé etické komise **se mohou v jednotlivých státech lišit**, ale měly by nezávislé etické komisi umožnit, aby jednala v souladu se GCP ICH E6 (R2), jak je popsána v této směrnici.

Nezávislá etická komise (IEC) – ICH E 6

- ☞ Přiměřený počet členů, kteří dohromady budou mít kvalifikaci a zkušenosti potřebné pro posouzení a zhodnocení odborných lékařských a etických aspektů příslušného KH. Doporučuje se, aby IRB/IEC měla:
 - (a) **Alespoň pět členů**
 - (b) **Alespoň jednoho člena, jehož hlavní oblastí zájmu je jiný než vědecký obor**
 - (c) **Nejméně jednoho člena nezávislého na daném zařízení/místě klinického hodnocení**
- ☞ Hlasovat o záležitostech souvisejících se studií a vyjadřovat se k nim by měli pouze členové IRB/IEC nezávislí na zkoušejícím a zadavateli hodnocení.
- ☞ Měl by být pořízen seznam členů IRB/IEC a jejich kvalifikací.

Helsinská deklarace

Etická komise ve výzkumu

- Schvaluje a připomínkuje protokol a provádí dohled
- EK – musí fungovat transparentně; být **nezávislá na výzkumnících, sponzorech a jakémkoli jiném nepatřičném vlivu** a musí být řádně kvalifikovaná
- EK – musí brát v úvahu **zákony a vyhlášky země, kde má výzkum probíhat, jakož i příslušné mezinárodní normy a standardy.**
- EK musí mít právo monitorovat probíhající studie. Výzkumník = lékař – předkládá EK informace o monitoringu, zejména vážných nežádoucích účincích; a předkládá EK závěrečnou zprávu.
- Změny protokolu – po odsouhlasení EK

Helsinská deklarace

- ☉ Lékařský výzkum využívající identifikovatelný lidský materiál či data, např. výzkum materiálu nebo dat v biologických bankách aj. – **lékaři musí získat informovaný souhlas k jejich shromažďování, ukládání a/nebo opakovanému použití.**
- ☉ **Výjimečně** – je-li získání takového souhlasu nemožné nebo neproveditelné - **musí být souhlas etické komise**
- ☉ *Neověřené postupy v klinické praxi – pro individuální léčbu pacienta – lékař musí konzultovat s experty + souhlas pacienta či zákonného zástupce + jedině, pokud podle mínění lékaře skýtá naději na záchranu života, uzdravení nebo úlevu při utrpení.*

Etická komise – zákon 268/2014 Sb., § 16 - pro klinické zkoušky ZP

- Etickou komisí se rozumí poradní orgán poskytovatele zdravotních služeb, jehož úkolem je dohled nad klinickými zkouškami v rozsahu ochrany práv a bezpečnosti subjektů hodnocení s důrazem kladeným na etická hlediska.
- Nejméně 5 členů: zdravotnickými pracovníky (nadpoloviční většina) a dalšími členy*
- Předsedu a další členy EK jmenuje a odvolává statutární orgán poskytovatele zdravotních služeb*

Etická komise – zákon 268/2014 Sb., § 16 - pro klinické zkoušky ZP

👁 Členy EK – mohou být pouze fyzické osoby, které nebyly odsouzeny za spáchání úmyslného trestného činu a předložily:

- a) Výpis z trestního rejstříku
- b) *Písemný souhlas se svým členstvím v EK*
- c) *Čestné prohlášení, že nemají střet zájmů*
- d) *Písemný souhlas se zachováváním mlčenlivosti*

Etická komise – zákon 268/2014 Sb., § 16 - pro klinické zkoušky ZP

- ☉ Vyslovuje písemný souhlas s provedením klinické zkoušky ZP
- ☉ Vykonává dohled nad průběhem klinické zkoušky ZP z hlediska bezpečnosti a zachování práv subjektů hodnocení
- ☉ *Hodnotí – zejm. odbornou způsobilost zkoušejících, včetně hlavního zkoušejícího, vhodnost zvolených postupů a skupin subjektů hodnocení (nezávisle na zadavateli a zkoušejícím)*

Etická komise – zákon 268/2014 Sb., § 16 - pro klinické zkoušky ZP

- Ustavuje – poskytovatel zdravotních služeb, u kterého si zadavatel objednal provedení KZ ZP
- EK může na základě **písemné smlouvy** uzavřené s poskytovatelem zdravotních služeb, který ji neustavil, působit i jako EK pro tohoto poskytovatele zdravotních služeb
- Podmínky pro činnost EK zajistí poskytovatel zdravotních služeb, který ji ustavil*

Etická komise – zákon 268/2014 Sb., § 16 **- pro klinické zkoušky ZP**

- 🕒 Jednání EK – ústní a neveřejná**
- 🕒 Hlasování EK – je veřejné**
- 🕒 EK se usnává nadpoloviční většinou, při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy EK**
- 🕒 Poskytovatel zdravotních služeb – oznamuje Ústavu:**
 - Ustavení EK a její složení (do 30 dnů)
 - Zrušení EK (neprodleně)
- 🕒 SÚKL – zveřejňuje seznam EK**
 - *(dnes společný s EK pro KH LP)*

Etická komise pro KH LP – zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech – § 53

Etickou komisí je **nezávislý orgán** tvořený **odborníky z oblasti zdravotnictví a osobami bez vzdělání z oblasti lékařství**, jejichž **povinností je chránit práva, bezpečnost a zdraví subjektů hodnocení a zajistit tuto ochranu i vyjádřením svého stanoviska k protokolu klinického hodnocení, vhodnosti zkoušejících a zařízení, k metodám a dokumentům používaným pro informaci subjektů hodnocení a získání jejich informovaného souhlasu.**

Etická komise – zákon č. 378/2007 Sb.

- ☉ Složení – min. 5 členů – 1 laik + 1 bez pracovního právního vztahu nebo jiném závislém vztahu ke zřizovateli
- ☉ EK může vydávat svá stanoviska i pro jiné oblasti biomedicínského výzkumu než KH LP, pokud tím nejsou dotčena ustanovení jiných zvláštních právních předpisů (*odkaz - zákon o ZP*)

Etická komise pro KH LP zákon č. 378/2007 Sb.

👁 Zřizovatel – poskytovatel zdravotních služeb

👁 Nemá-li centrum EK – může požádat některou MEK či LEK o vydání souhlasu

- ✓ Mezi zřizovatelem centra a zřizovatelem EK – vždy **písemná smlouva**
- ✓ Pokud centrum uzavře **časově neomezenou písemnou smlouvu** s EK (MEK či LEK), pak všechna KH pro dané centrum musí posuzovat tato EK
- ✓ Pokud bylo smluvně zajištěno posouzení a dohled jen pro konkrétní KH, pak lze u dalšího KH požádat jakoukoli EK (MEK či LEK)

Etická komise – zákon č. 378/2007 Sb.

☉ Členy etické komise mohou být pouze osoby, které poskytnou písemný souhlas

a) se svým členstvím v EK s tím, že se zdrží vyjádření k žádostem o vydání souhlasu s prováděním KH, na jehož provádění mají osobní zájem, jakož i vykonávání odborného dohledu nad takovým KH a že neprodleně oznámí vznik osobního zájmu na posuzovaném KH etické komisi (střet zájmů),

b) se zveřejněním svého členství v EK a dalších skutečností vyplývajících z činnosti a členství v etické komisi podle tohoto zákona,

c) s tím, že budou zachovávat mlčenlivost o informacích a skutečnostech, které se dozví v souvislosti se svým členstvím v etické komisi.

Etické komise pro KH LP

EK pro multicentrická KH (MEK)

- ✓ Zřizuje poskytovatel zdravotních služeb
- ✓ Určuje na žádost MZ
- ✓ Stanovisko SÚKL
- ✓ **11 MEK v ČR**

EK místní (LEK)

- ✓ Zřizuje poskytovatel zdravotních služeb
- ✓ **119 LEK v ČR** (k 9.10.2017)
(18 zrušeno; 10 nečinných nebo pozastavena činnost)

Zřizovatel je povinen zajistit podmínky pro činnost EK

Úloha etických komisí

- ☉ Nezávislý orgán (*posuzuje žádosti mimo správní řízení*)
- ☉ **Veřejné záruky ochrany práv, bezpečnosti a zdraví SH**
- ☉ 2 typy EK
 - ✓ **MEK – etické komise pro multicentrická KH (11)**
 - ✓ **Vyjádření za celou ČR k žádosti o multicentrické KH**
 - ✓ **LEK – místní (lokální) etické komise (119)**
 - ✓ **Schválení centra a zkoušejícího pro dané KH**
- ☉ Pouze souhlas MEK i LEK znamená schválení daného centra EK

Úloha etických komisí v KH LP

Posoudit etické aspekty KH

- ✓ Protokol – design, navržená populace, výkony
- ✓ IP/IS – srozumitelnost, obsah uvedených informací
- ✓ Odměny zkoušejícím

Vědecké opodstatnění KH

- ✓ Protokol, IB, dostupná data – neprovádět obsolentní či zbytečná KH
- ✓ Validita preklinických a předchozích klinických dat

Úloha etických komisí v KH LP

☞ Posoudit technicko-organizační zajištění

- ✓ Centra – vhodnost zvoleného centra pro dané KH
 - ✓ vybavení centra
 - ✓ personální zajištění,
 - ✓ vytížení...
- ✓ Zkoušející – vhodnost navrženého zkoušejícího
 - ✓ kvalifikace
 - ✓ praxe
 - ✓ vytížení
 - ✓ předchozí zkušenosti s jím prováděnými KH (*Protocol deviation, nedodržování GCP...*)

Úloha etických komisí v KH LP

Zajištění dodržování práv SH

- ✓ **Odškodnění** nebo pojištění pro případ smrti či škody na zdraví vzniklé v souvislosti s účastí SH v KH
- ✓ **Pojištění odpovědnosti** za škodu – pro zkoušejícího a zadavatele
- ✓ Výše a případně zajištění **odměn SH**
- ✓ **Odměny zkoušejícím**
- ✓ **Smlouvy** mezi zadavatelem a poskytovatelem zdravotních služeb

Úloha etických komisí v KH LP

Posoudit srozumitelnost a úplnost dokumentace

- ✓ Informace pro pacienta / Informovaný souhlas
- ✓ Deníky pro pacienta, návody k použití LP
- ✓ Náborové materiály

Dohled nad průběhem KH

Etické komise – důležité doporučení

Souhlas s provedením KH

- ✓ Zkontrolovat **platnost souhlasu** a splnění náležitostí
- ✓ **Zda schváleno nejm. 5 členy EK** (1 laik + 1 bez pracovně právního vztahu)
- ✓ Zda je **schválená dokumentace totožná s dokumentací uvedenou na povolení / souhlasu s ohlášením SÚKL**
(shodné číslo verze + datum verze)
- ✓ **Odkaz na platnou legislativu** *(pro ZP jiný zákon)*
- ✓ Zda je **EK uvedena v seznamu LEK na webu SÚKL**

Etické komise – důležité informace

Multicentrické KH s 1 centrem v ČR

- ✓ Souhlas MEK + LEK

Zamítnutí MEK

- ✓ Znovu ke stejné MEK, nelze žádat jinou

Předložená žádost MEK

- ✓ Nelze stáhnout z důvodu, že ji chce MEK zamítnout a předložit jiné MEK

Etické komise

Zda je EK uvedena v seznamu LEK na webu SÚKL:
www.sukl.cz – etické komise

Sdělení SÚKL ze dne 28.12.2011 (1)

SÚKL informuje o stažení léčivých přípravků Risedronat-ratiopharm 35mg a Paroxetin-ratiopharm 20mg z úrovně zdravotnických zařízení.

Farmakoterapeutické informace - leden 2012

Navštivte také naše další stránky

Informační portál pro veřejnost

Mohou nelegální léky poškodit Vaše zdraví?

Zabezpečený portál pro lékárný

Portál pro zabezpečený přístup

Informace k elektronickému receptu

Ostatní činnosti

- [Konzultace SÚKL](#)
- [Administrační činnost](#)
- [Publikační činnost](#)
- [Legislativa](#)
- [Mezinárodní aktivity](#)
- [Externí spolupráce](#)

Úřední deska SÚKL

- [Doručování veřejnou vhláškou](#)
- [Informace o průběhu správních řízení](#)
- [Opatření obecné povahy](#)
- [Výzvy SÚKL](#)
- [Návrhy dokumentů SÚKL k připomínkování](#)

[zobrazit celou sekci](#)

Sazebník a poplatky

- [Formulář pro platbu náhrad výdajů ...](#)
- [Pokyny k úhradám poplatků](#)
- [Úhrada náhrad výdajů za odborné úkony ...](#)
- [Úhrada správních poplatků](#)
- [Bankovní spojení](#)

[zobrazit celou sekci](#)

Další informace

- [Pověření inspektorů](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Vzdělávací akce](#)
- [Kariéra](#)
- [Etické komise](#)
- [Nelegální léky](#)

Kontakty

- [Telefonní seznam](#)
- [Regionální pracoviště SÚKL](#)
- [Centrální kontakty](#)
- [Podatelna - pokladna](#)
- [Elektronická podatelna](#)
- [Knihovna](#)

[zobrazit celou sekci](#)

ETICKÉ KOMISE

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Etická komise											Předseda
2	aktuali	Datum	Název	KH	ZP	Grantové st	Akademické	Ulice	Město	PSC	Titul	Jméno
339			Národní ústav duševního zdraví					Topolová 748	Klecany	250 67	doc. MUDr.	Martin
340												
341												
342												
343												
344												
345												
346												
347			Nemocnice Kolín	ANO	ANO	ANO	NE	Žižkova 146	Kolín 2	280 02		
348												
349												
350			Zdravotní ústav se sídlem v Kolíně					Františka Kloze 2316	Kolín	272 01	MUDr.	Magda
351												
352			NEČINNÁ / NON ACTIVE									
353												
354			Sdružené zdravotnické zařízení Krmov, příspěvková organizace					I.P.Pavlova 9	Krmov	794 01	MUDr.	Ivan
355												
356												
357												
358												
359												
360			Nemocnice Kroměříž, a.s.					Havlíčková 660	Kroměříž	767 55	MUDr.	Vladimír
361												
362												
363												
364												
365												
366												
367												
368			Nemocnice Milosrdných sester		Ano			Malý Val 1553	Kroměříž	767 01	Mgr.	Martina
369												
370												
371												

Fórum etických komisí

- občanské sdružení
- cílem - napomáhat EK při posuzování výzkumných projektů
- sdružuje členy etických komisí
- <http://www.forumek.cz/>
- setkání 2x v průběhu roku – jarní a podzimní